

ТЕРМІНОЛОГІЯ

УДК 811.161. 2'06

СЛОВА З КОМПОНЕНТОМ *КІБЕР-* У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ірина Кочан

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1, 79001 Львів, Україна,
тел. (032)2394355*

Зібрано й описано слова з компонентом *кібер-*, які з'явилися останнім часом в українській мові, з'ясовано їхнє значення, статус в системі мовних одиниць, звернено увагу на написання таких слів, їх уживання у текстах різних стилів.

Ключові слова: іншомовна лексика, міжнародні компоненти, термінологія, мовна норма.

В останні десятиліття ХХ ст. на сторінках періодичної преси все частіше почали з'являтися слова на *кібер-*. Компонент є усіченням від *кібернетика* – слова грецького походження (*kybernetike* – «мистецтво управляти, керувати»), яке з'явилося у 30-40 рр. ХХ ст., а в Україні ще пізніше. Сьогодні цей термін позначає науку про загальні закономірності процесів керування і передавання інформації.

Отже, компонент *кібер-* – це перша частина складних слів зі значенням *кібернетичний* або той, що має стосунок до кібернетики. Погляд на це слово в наукових колах неоднозначний. Одні вчені вважають його терміном, інші – арготизмом, ще інші – архаїзмом. Як арготизм слово уживають на позначення ЕОМ, кібернетичної машини, комп'ютера, а також факультету кібернетики у вищій школі.

Слово *кібер* має і міжмовний омонім у татарській мові зі значенням *зверхність*.

На жаль, не всі сучасні словники фіксують слова з цим компонентом. Їх немає у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» за ред. В.С. Бусола. Натрапляємо лише на окремі лексеми у словнику «Нові слова та значення» (2008), зокрема там зафіксовано два слова: *кіберантрополог* та *кіберзлочин* [5, с. 103]. У «Лексико-словотвірних інноваціях» (2004–2006) є слова *кіберпанк* і *кіберцерква* [4, с. 53–54], а у виданні, що містить інновації 2007 р., є слово *кіберлюдина* [2, с. 62]. Видання 2008–2009 років подає лексеми *кібербезкарність* і *кібернаркоманія* [3, с. 43]. Найбільше таких слів виявлено в мережі Інтернет (wikipedia.org/wiki) та на сторінках періодики.

Мета статті – розглянути нові слова з компонентом *кібер-*, з'ясувати їхнє значення, лексико-семантичні групи, особливості написання, словотвірну мобільність, належність до термінів.

Оскільки слова з таким компонентом ще не були в центрі уваги лінгвістичних досліджень, то, відповідно, це і зумовлює актуальність теми. Проблемою є також неусталеність у написанні таких слів.

Слова з компонентом *кібер-* ще не перебували в полі зору лінгвістів. Однак лексеми з міжнародними компонентами досліджували З. Куньч, А. Москаленко, Г. Півторак, О.Сербенська, М. Сташко, З. Таран, Н. Титаренко, Г. Чернецька та ін.

У названих лексикографічних працях, на сторінках газет та журналів, і зокрема в мережі Інтернет, немає єдиного підходу до написання таких слів. Їх подають через дефіс, разом і окремо. Порівняймо: *кіберблоки*, *кіберпростір*, *кіберпанк* і *кібер-мафія*, *кібер-окуляри*, *кібер-хакери*, *кібер-незакони*, а також *кібер кафе*, *кібер афера* тощо. Нерідко навіть в одному виданні спостерігаємо різницю у написанні таких слів: *кіберпанк* і *кібер-церква* [4], хоча зрозуміло, що всі слова з *кібер-* слід писати разом, оскільки між частинами є підрядний зв'язок (скорочення від кібернетичний + слово).

Слова з цим компонентом позначають:

1. абстрактні поняття: *кіберактивізм*, *кібергеройзм*, *кіберненависть*, *кібербезпека*. **Кібербезпека** – це інформаційна безпека соціальних мереж, телекомунікацій, мобільних пристроїв, які можуть піддаватися хакерським атакам: «Україна візьме участь у міжнародних навчаннях сил НАТО з кібербезпеки». **Кіберненависть** – породження расової та міжнаціональної неприязні в мережі Інтернет за допомогою комп'ютерних ігор: «**Кіберненависть** і расизм царюють в Інтернеті UNIAN. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) на замовлення Інституту прав людини, протидії ксенофобії та екстремізму (IHRPEX) провів дослідження явища **кіберненависті** в українському сегменті Інтернету» («Київська правда»). **Кіберсексуальність** – прояви віртуальної сексуальності у всесвітній інтернет-мережі: «**Кіберсексуальність** сучасні науковці тлумачать як прояви віртуальної сексуальності у всесвітній інтернет-мережі, обумовлені розвитком комп'ютерної індустрії» («Кореспондент»). **Кіберреальність** – комп'ютерна реальність: «У соцмережах відбувається потужна підміна реальних людських взаємодій зв'язками **кіберреальності**, а це – лише жалюгідна імітація життя» («Кореспондент»);

2. поняття культури: *кібарарена*, *кіберготи*, *кіберпанк*, *кіберпоезія*, *кіберпроза*, *кібертечія*, *кіберстиль*, *кібертекст*, *кіберсеріал*. **Кіберготи** – субкультура і представники цієї субкультури, що носять специфічний одяг, короткі стрижки кислотних кольорів, чоботи на платформі, яскравий одяг та тусуються в спеціальних клубах: «З усіх існуючих субкультур **кіберготи** є наймолодшою, яка стрімко розвивається. В його дизайні одягу проглядаються мікросхеми, які символізують пристрасть до комп'ютерів» («Вікі КДПУ»). **Кіберпанк** – напрям у літературі, піджанр наукової фантастики, який описує жахи Інтернету. За однією з версій, термін з'явився 1960 р. в журналі Айзека Азімова як назва оповідання Брюса Бетке, за іншою – в колі письменника К. Брюса Стерлінга: «Власне, хороший **кіберпанк** відрізняється не лише високим художнім виконанням і відповідною фантастикою, але й жорстоким цинізмом. Перелічити такі твори можна на пальцях, оскільки відповідно до розповсюдження комп'ютерів і комп'ютерної грамотності **кіберпанк** виявився скомпрометованим як жанр». А також: «**Кіберстиль**, що виник під впливом техногенного XXI ст., – це тісне поєднання природного і штучного, живого і неживого. Головне – об'єм і півтони, які дозволяють створювати портрети і далекі від реальності **кіберзображення**»;

3. **поняття спорту:** кіберспорт, кіберспринт, кіберфутбол, кіберхокей, кіберчемпіонат. **Кіберспорт** – спортивні змагання з відеоігор: «Історія електронного спорту почалася з гри *Quake*, яка мала режим мережевої гри через LAN або інтернет. Завдяки популярності гри *Doom*, в 1997 р. в США з'явилася перша ліга електронного спорту – *Cyberathlete Professional League (CPL)*. Від цього року з'явилося багато нових ліг із кіберспорту» [13]. **Кіберфутбол** – це футбол електромеханічних роботів, популярний у всьому світі вид студентських інтелектуальних розваг, які беруть початок в Японії та Південній Кореї: «**Кіберфутбол** – чудова розвага для будь-якої компанії. Призначена для двох гравців. Рекомендована для дітей від 5 років. У спортивних іграх на заміну людей придуть роботи. Штучний інтелект буде підкорювати серця шанувальників футбольного спорту». **Кіберхокей** – настільна флеш-гра для підлітків;

4. **поняття права і криміналу:** кібербулінг, кібербезпека, кіберзакон, кібер-загрози, кіберзалякування, кібермафія, кіберполіція, кібертероризм, кібертерорист, кіберзлочин, кіберзлочинність, кіберхакери, кіберпогоня, кібершпигунство. **Кіберзлочин** – злочин, здійснений за використання комп'ютерної техніки [5, с. 103]; кримінальна дія, яку здійснено чи здійснюють у кіберпросторі і відповідальність за яку передбачено кримінальним законодавством: «У США українця засудили до 40 років за кіберзлочин» («День»). **Кібертероризм** – одна з найрозповсюдженіших форм насильства, яку здійснюють за допомогою сучасних електронних технологій: ІНТЕРНЕТу (електронної пошти, форумів, чатів, ICQ) та ін. засобів електронної техніки – мобільних телефонів, пейджера: «Перехід на методи електронного управління технологічними процесами дає підстави для появи принципово нового виду тероризму – кібертероризму: втручання в роботу компонентів телекомунікаційних мереж» («Юридичний журнал»). **Кібербулінг** – підлітковий віртуальний терор; переслідування інших осіб з використанням сучасних електронних технологій: ІНТЕРНЕТу (електронної пошти, форумів, чатів, ICQ) та інших засобів електронної техніки – мобільних телефонів, пейджера. **Кіберзакон** – закон про Інтернет. **Кібербезпека** – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі. **Кіберафера** – афера, здійснена через систему Інтернет.

Як зазначає у статті «Кібербезпека – проблема століття» Юлія Войтенко, «в Україні на сьогодні, навіть не визначено таких ключових понять: кіберзлочин, кіберзлочинець, кіберпростір, кібербезпека, кіберзахист...

Водночас спостерігається вільне використання значної кількості термінів (та їх синонімів), що часто не узгоджені між собою. У Законі України «Про основи національної безпеки України» згадано «комп'ютерну злочинність» та «комп'ютерний тероризм», причому жоден з цих термінів не має свого визначення ані в цьому, ані в інших нормативних документах. В Законі України «Про боротьбу з тероризмом» поняття «комп'ютерний тероризм» не згадується взагалі, а ті елементи, що можуть до нього відноситись, прописані як складова частина поняття «технологічний тероризм». У «Стратегії національної безпеки України» (в редакції від 12 лютого 2007 року № 105/2007) комп'ютерні загрози не згадуються, а «кібербезпека» – лише в контексті необхідності «розробки та впровадження національних стандартів та технічних регламентів застосування інформаційно-комунікаційних технологій, гармонізованих з відповідними європейськими стандартами, у тому числі згідно з вимогами ратифікованої Верховною Радою

України «Конвенції про кіберзлочинність». Однак оприлюднена редакція «Стратегії національної безпеки» 2011 року вже використовує термін «**кібербезпека**».

В «Доктрині інформаційної безпеки України» також згадуються «комп'ютерна злочинність» та «комп'ютерний тероризм», знову ж таки – без жодних пояснень чи посилання на такі пояснення. Крім того, в Доктрині згадуються і «**кібератаки**» без визначення терміна. Отже, можна констатувати, що в більшості своїй вітчизняне нормативно-правове поле в сфері інформаційної (кібернетичної) безпеки оперує термінами, визначень яких фактично немає.

Варто відмітити, що це питання повільно, але все ж таки вирішується. Станом на 21.05.13 за основу прийнято законопроект (реєстр. №2483), яким пропонується запровадити до термінології національного законодавства нові поняття, зокрема, «**кібернетична безпека**» та «**кібернетичний простір**».

Згідно із проектом, «кібернетична безпека (**кібербезпека**) – це стан захищеності життєвоважливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі; кібернетичний простір (**кіберпростір**) – (а саме так називають світ Інтернету) «являє собою сполуку нових форм людської діяльності, нових форм комунікації, нових соціальних груп (різні віртуальні суспільства включно)» тощо. Тобто це середовище, яке виникає в результаті функціонування на основі єдиних принципів і за загальними правилами інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем.

Стержневою основою в українському законодавстві стосовно **кіберзлочинів** є передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння і закріпленні в окремому Розділі XVI «Злочини в сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» Кримінального кодексу України. З точки зору кримінального права до кіберзлочинів відносяться тільки злочини, передбачені розділом XVI КК України.

Використання комп'ютерів і низький рівень інформаційної безпеки в Україні – ідеальні мішені для *кіберзлочинців*» [14].

Порівняймо: «**Зростаюча роль кібербезпеки, яка стає унікальним зв'язком між користувачем, бізнесом і національною безпекою, набуває все більшого стурбування з боку політиків, які розглядають її через глобальну призму**» («Кореспондент»). «39-річний виходець з України, колишній киянин Артур Будовський влаштував грандіозну **кібераферу** за допомогою електронного гаманця» («Сьогодні»). «Новий індійський **кіберзакон** обмежив свободу слова»; «В Україні **кіберзлочини** входять в топ-5 найбільш поширених економічних злочинів. Кожна п'ята українська компанія 2012 року підділася кібер-атаці» (Інвест-газета). «Колишній кореспондент *Washington Post*, автор відомого блога з питань комп'ютерної безпеки Брайан Креббс випробував на собі міць кримінальної «відплати», яка, як він упевнений, виходила від російської **кібер-мафії**» (Україна кримінальна). «**Кіберзлочинність** у світі зростає істотними темпами. Експерти вважають, що українські хакери – одні з найбільш успішних, але «працювати» вони воліють із ресурсами західних країн» («Голос столиці»). Колишній киянин організував одну з найбільших **кіберафер** в історії. Федеральний прокурор Манхеттена Пріт Бхарара оголосив про розгром платіжної системи *Liberty Reserve*, за допомогою якої з 2006 року провели незаконних транзакцій на \$55 млн і відмили більше \$6 млрд. Один з його засновників – 39-річний виходець з України, який переїхав жити спочатку в США, а звідти до Іспанії, де його і заарештували» («Сьогодні»);

5. комп'ютерні програми: кіберняня, кіберстрахування. **Кіберняня** – програма психологічного захисту дітей, яка автоматично блокує доступ до ресурсів аморального характеру (порно, наркотики, насильство і т. п.): «Завдяки «**Кіберняні**» дітям буде доступний тільки чистий Інтернет»; «Український Союз молодих депутатів пропонує другу версію програми психологічного захисту дітей "**Кібер-Няня**». **Кіберстрахування** – страхування від кіберзлочинів: «Викривальні заяви Едварда Сноудена про "шпигунську" діяльність спецслужб США зробили послугу німецькій страховій компанії, яка пропонує програму **кіберстрахування**»;

6. поняття медицини: кіберклініка, кіберніж, кіберокуляри, кіберпротези. **Кіберніж** – радіохірургічна система в кіберклініці Спіженка, яка є найсучаснішим і ефективним способом лікування онкозахворювань: «Лікування пухлини без операції? Видалення метастазів, лікування раку та онкології безкрові і болю? Не повірите, але **кіберніж** (CyberKnife) здатний на це!» («Меіа»). **Кіберокуляри** – пристрій для сліпих, що «показує» звуком: «В Ізраїлі створили **кіберокуляри** для сліпих. Пристрій не вмiє відновлювати зір, натомість окуляри "показують" звуком». **Кіберклініка** – лікувальний заклад, у якому застосовують найсучасніше обладнання та устаткування для діагностики, лікування та профілактики онкозахворювань: «**Кібер Клініка** Спіженка – діагностика і лікування раку. Європейські стандарти. Найкращі спеціалісти».

7. соматичні поняття: кібероко, кібервухо, кіберкінцівки, кіберноги, кіберрука. **Кібервухо** – вухо, яке може "чути" радіочастоти, що виходять далеко за межі можливостей людських вух: «Справжнє "кібернетичне вухо", яке одночасно складається з електронних і біологічних компонентів, що виступають продовженням і доповненням один одного. Для створення "вуха" застосовували спеціальну хрящову тканину у формі вуха, на яку поміщалися посіви живих клітин і електронні компоненти, що відтворюють функції справжнього вуха. Винахід застосовують у пластичній хірургії». **Кіберкінцівки** – роботизована кінцівка людського тіла, що управляється за допомогою нервів ампутованої кінцівки: «Ланцюжки нейронів у людському мозку, під'єднані до **кіберкінцівки**, дають змогу паралітикам та інвалідам керувати рухом механічних маніпуляторів за допомогою сили думки» («Науковий світ»);

8. поняття військової справи: кібератака, кібербитва, кібервійна, кіберармія, кібервійсько. **Кібератака** – злочин, пов'язаний із хакерськими атаками на комп'ютер жертви з інших комп'ютерів, мета якого – заволодіти конфіденційною інформацією її власника: «Обама звинуватив китайську владу в фінансуванні **кібератак** на об'єкти інфраструктури США. Американський президент зазначив, що в результаті інтернет атак американська сторона вже втратила мільярди доларів і позбулася безлічі промислових секретів» (ZN,UAMультмедіа-газета). **Кібервійна** – віртуальна війна, де основна зброя – комп'ютерна миша, за допомогою якої здійснюють ворожі дії в кіберпросторі, наслідком яких є масові дезорганізації та фізичні руйнування військових та цивільних об'єктів: «Міждержавні стосунки і політичне протистояння часто знаходять продовження в інтернеті у вигляді **кібервійни**: вандалізм, пропаганді, шпигунстві, та безпосередніх атаках на комп'ютерні системи та сервери». **Кібервійсько** – працівники військово-морських сил держави, що займаються розвідкою, захистом електронних мереж від зламів та забезпечують безперебійну підтримку з космосу: «Просуваючи тему «китайської загрози в інтернеті», США одночасно стрімко нарощують свої **кібервійська**»

(«День»). Порівняймо: «США шукають привід для нароццвання **кіберармії**. Скарги DowJones і газети NewYorkTimes на Китай вражаючим чином виникли через кілька днів після того, як у ЗМІ з'явилася інформація про п'ятикратне збільшення чисельності **кібервійськ** в США. Подібні «невипадкові збіги» змусили задуматися міжнародних спостерігачів про те, що США, цілком ймовірно, використовують «китайські хакерські атаки» як новий привід для нароццвання своєї «**кіберармії**». «Для національної безпеки існують чотири основних категорії **кіберзагроз**, кожна з яких характеризується різним тимчасовим горизонтом: **кібервійна** та економічне шпигунство, пов'язані, як правило, з державами, а **кіберзлочинність** і **кібертероризм** зазвичай пов'язані з недержавними суб'єктами» (Інтернет-видання);

9. іграшки чи мультиплікаційних героїв, створених за допомогою комп'ютерних технологій: **кібержаба**, **кіберптах**, **кіберкродик**, **кібермотоцикл**. **Кібермотоцикл** – транспортний засіб для дітей від 6 до 14 років: «Цей стильний **кібермотоцикл** сподобається навіть найвибагливішим покупцям, адже він не просто їздить, а й буквально літає над землею». **Кіберптах** – іграшка для дітей від 13 років, що працює на радіокеруванні: «Як казав один чоловіча середніх років, котрий завів собі компаньйона у вигляді невеликого титанового **кіберптаха** – «Нехай мій Краг – лише зграйка електронів у комп'ютері, але з ним цікаво, і він ніколи не вдає із себе справжню ворону» ...» (Книга «Імена криги»).

10. поняття освіти: **кіберосвіта**, **кіберуніверситет**, **кібершкола**. **Кіберосвіта** – освіта за допомогою комп'ютерної техніки та Інтернету: «Важливий діалог у процесі кіберосвіти цілком втрачається. Головною позитивною рисою є те, що завдяки розвитку комп'ютерної техніки та інтернету, вона робить освіту доступнішою...». **Кіберуніверситет** – навчальний заклад, де студентів навчають винятково через глобальну мережу, зокрема через мобільні телефони, на які можна завантажувати лекції, супровідні матеріали, тексти, картинки й усе, що може знадобитися для сприйняття матеріалів, напр.: «У місті Токіо відкрили перший **кіберуніверситет**. Навчальний заклад проводить навчання за двома напрямками: у режимі відео реального часу та пропонує завантажити навчальні матеріали на мобільні телефони...»;

11. елементи одягу: **кібервзуття**, **кіберрукавичка**. **Кібервзуття** – взуття для кіберготів: «Дизайнери представляють своє бачення **кібервзуття**. Який вигляд матиме взуття, якщо в нього додати ідеї з IT-сфери? Це завдання захотіли вирішити дизайнери з різних країн світу». **Кіберрукавичка** – рукавичка, що виконує функцію шостого пальця: «У рамках студентського проекту на кафедрі електроніки та робототехніки університету штату в Сан-Франциско було створено пристрій, що ілюструє ідею розширення можливостей людини за рахунок **кіборгізації**.

12. частини механізмів, машин: **Кібершина** – шина, яка завдяки вставленому в корпус мікрочипу може постачати цінну інформацію про свій стан у дорожніх умовах, здійснюючи електронний контроль руху автомобіля: «Перший ступінь «**кібершин**» – електронна система, накопичуючи дані про тиск і температуру всередині кожного з коліс, буде видавати інформацію про її стан».

13. релігійні поняття: **кіберрелігія**, **кіберцерква**. **Кіберцерква** – кібернетична (віртуальна) церква: «Як дивно, але у чайлдфрі є навіть кіберцерква Ісуса Христа» («Голос України»). **Кіберрелігія** – співіснування різних релігій в Інтернеті: «**Кіберрелігія**: католики, протестанти й інші релігійні общини в інтернеті»;

14. назви установ і організацій: кібербанк, кіберкафе, кібермузей, кіберавтошкола. **Кіберкафе** – кафе, оснашене комп'ютерною технікою, де є доступ до мережі Інтернет: «Є думка, що **кіберкафе** стало природним розвитком ідеї кав'ярень, де можна не лише попоїсти, а й поспілкуватися в мережі Інтернет». Однак з розвитком інфраструктури з'явилося й інше значення цього терміна, а саме: це продукт нового покоління, зорієнтований на заклади громадського харчування, бари, ресторани, що пропонують інноваційне, швидке, інтерактивне, а головне, виключно цікаве обслуговування своїм клієнтам. Напр.: «За допомогою програми мікроінвест **кіберкафе** кожен клієнт, який має мобільний телефон, може здійснити замовлення, що оптимізуватиме роботу офіціантів». **Кібермузей** – музей комп'ютерної техніки: «**Кібермузей** відкрито у Муромі, де експонуються комп'ютери, комплектувальні, пристрої введення, пристрої збереження інформації, монітори, процесори і мікросхеми, принтери, стільникові телефони тощо» («Новини»).

15. назви осіб: кіберантрополог, кіберполіцейський, кіберлюдина, кібертерорист, кіберсквотер, кіберсолдат, кібернелегал, кібердетектив, кіберхакер. **Кіберантрополог** – учений, який вивчає еволюцію людини, використовуючи віртуальну реальність та комп'ютерне моделювання. «Наступним кроком після віртуального маніпулювання на моніторі для **кіберантропологів** буде віртуальна реальність» (Із журналу) [5, с. 103]. **Кіберлюдина** – кібернетична (віртуальна) людина, тобто людина, створена за допомогою комп'ютера і в комп'ютері. **Кіберсквотер** – людина, що займається самовільним перепродажем: «Кіберсквотер хоче продати Ахметову «Укррудпром» за 0,5 млн дол.» (ProT); «Кевін Хем – один із наймогутніших кіберсквотерів, про якого ніхто не знає». **Кібертерорист** – особа, причетна до кібертерорів: «Найрозвиненіша країна світу наразі є і найбільш уразливою мішенню для кібертерористів» («Юридичний журнал»). А також: «Професійні кіберспортсмени користуються мишами, ціна яких – тисячі гривень» («Новини Тернополя»). «До Дніпропетровська з'їхались юні кібергенії з усієї України» («Коментар»). «Кібершахряя, який поцупив кошти з рахунку дніпропетровського підприємства, осудили умовно» (9-ий канал Дніпропетровська). «У середньому втрати від дії кібершпигунів становлять від \$388 млрд до \$1 трлн» (з новин).

Погляньмо на ці слова з позицій їх належності до терміносистем. Як відомо, термін як спеціальна мовна одиниця повинна чітко співвідноситися з поняттям, яке позначає, мати чітку дефініцію. Однак що стосується слів з компонентом кібер-, то тут маємо ще певну розмитість у трактуванні того чи того слова. Візьмімо для прикладу слово **кібервійна**. У мережі Інтернет знаходимо для нього кілька визначень: 1) це застосування комп'ютерних технологій та Інтернету з боку однієї держави або за її безпосередньої підтримки проти іншої держави; 2) використання Інтернету й пов'язаних з ним технологічних й інформаційних засобів з боку однієї держави з метою заподіяння шкоди військовій, технологічній, економічній, політичній та інформаційній безпеці та суверенітету інших держав. Це свідчить про становлення відповідного поняття.

Окрім того, частина слів з кібер- не мають чітких визначень (дефініцій), тому їх можна вважати лише *протермінами*. Окремі лексеми з цим компонентом уживають у побутовому мовленні, серед них: **кіберкафе**, яке має синонім **інтернет-кафе**, **кіберцерква** – **квазіцерква**.

Компонент стає словотвірно мобільним. Від нього вже маємо похідні – **кіберята, кіборг** – кіб(ернетичний)орг(анізм), **кіборгізація** тощо.

Уживають ці слова і в переносному значенні. Порівняймо: «*Керівник проекту інакше, аніж «кіберлюдиною», усміхнену тендітну Мирославу й не називає, тому що вона – найвитриваліша ланка команди*» («Ранок на 5»).

Можемо констатувати, що в українському лексиконі з'явилася значна кількість нових слів з компонентом *кібер-*. Це здебільшого терміни, яких об'єднує значення «належність до комп'ютерних технологій, Інтернету». Однак кожен термін може належати до відповідної терміносистеми чи номенклатури, а саме: до військової справи, медицини, соматички, правознавства тощо. Із розглянутих лексем у словниках нових слів зафіксовано лише деякі.

Слова з новими іншомовними компонентами досить інтенсивно утворюються останнім часом і проникають у лексику української мови. Їх вивчення, систематизація, зіставлення з наявними у близькоспоріднених і неблизькоспоріднених мовах дасть змогу виявити їхню специфіку в українському лексиконі, прослідкувати динаміку розвитку подібних слів, уточнити їх значення, сферу використання, спрогнозувати творення і мобільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Войтенко Ю.* Кібербезпека – проблема століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://3222.ua/article/kiberbezpeka-problema_stolttya.htm.
2. Лексико-словотвірні інновації (2007) : Словник / К. Коротич, С. Лук'яненко, А.Нелюба, С. Нелюба, Р. Трифонов. – Х. : ХІФТ, 2009. – 172 с.
3. *Нелюба А.* Лексико-словотвірні інновації (2008–2009) : Словник / А. Нелюба. – Х., 2010. – 114 с.
4. *Нелюба А.* Лексико-словотвірні інновації (2004–2006) : Словник / А. Нелюба, С. Нелюба. – Х. : Майдан, 2007. – 144 с.
5. Нові слова та значення : Словник / Укл. Л.В Туровська, Л.М. Василькова – К. : Довіра, 2008. – 272 с.
6. <http://www.osvita.org.ua/news/10.01010>.
7. http://3222.ua/article/kiberbezpeka-problema_stolttya.htm.
8. <http://tsn.ua/svit/viiskovo-morski-sili-ssha-stvorili-vlasne-kiberviisko.html>.
9. <http://news.finance.ua/ru/~5/2013/06/09/303331>.
10. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Кібер-готи>.
11. <http://ru.wikipedia.org/wiki/кіберпростір>.
12. <http://uk.wikipedia.org/wiki/кібервійна>.
13. <http://uk.wikipedia.org/wiki/кіберспорт>.
14. http://3222.ua/article/kberbezpeka-problema_stolttya.htm.

*Стаття надійшла до редколегії 12. 08. 2015
доопрацьована 03. 10. 2015
прийнята до друку 20. 10. 2015*

THE WORDS WITH COMPONENT *CYBER*- IN MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Iryna Kochan

*Ivan Franko Lviv National University,
The Applied Linguistics department,
1/233, Universytetska str., 79001, Lviv, Ukraine,
(032)2394355*

In the last decades of the XX century the words with the component *cyber*- began to appear more often in the pages of periodicals. The component is a reduction of the word *cybernetics*. The word has a Greek origin (*kybernetikein* the meaning -art of management). It appeared in 30-40's of the XX century, and in Ukraine –later. Today this term denotes the science about general rules of information management and transfer processes.

Unfortunately not all modern dictionaries contain words with this component. The words with the component *cyber*-denote: abstract notions, notions of culture, sport, law and criminal cases, warfare, computer programs, somatic notions, toys and cartoon heroes, educational institutions, elements of clothes and shoes, details of cars and machinery, names of establishments and organizations, religious notions, persons etc.

The majority of them are a part of terminological systems of different branches of knowledge. They are united by the meaning “appurtenance to computer technologies, internet”. Among the observed lexems the dictionaries of new words contain only some of them. The part of the words with *cyber*- doesn't have a clear definition, that's why they can be considered only the *proterms*. Some lexems with this component are used in the everyday speech.

There is no unique approach towards the writing of these words. They can be written hyphen, together and separately. Let us compare: *кіберблоки, кіберпростір, кіберпанк і кібермафія, кібер-окуляри, кібер-хакери, кібер-нелегали, кібер кафе, кібер афера*.

Key words: foreign language vocabulary, international components, terminology, language norm.